

Hatbrott mot hbtq-personer

Maria Tillquist

9 juni 2017

Vad jag tar upp idag:

- Begrepp
- Hälsa
- Exempel och konsekvenser av hatbrott mot hbtq-personer
- Bemötande

RFSL

Riksorganisationen för homosexuella,
bisexuella, transpersoners och queeras
rättigheter

- Sedan 1950
- 38 lokalavdelningar

RFSL:s brottsofferjour

Erbjuder stöd till hbtq-personer utsatta för hot och våld

- Hatbrott
- Partnervåld
- Hedersrelaterat hot och våld
- Sexuellt våld

RFSL:s brottsofferjour

Stöd till våldsutsatta hbtq-personer

- Samtal/stöd via telefon, mail eller på vår mottagning
- Följa med vid ex. polisanmälan, rättegång
- Skyddat boende
- Rådgivning till andra professionella
- Samarbete med socialtjänst, kvinnojourer, polis m fl

Kunskapscentrum

Påverkansarbete

Vad är hbtq?

- Homosexuell – förmågan att attraheras av personer av samma kön
- Bisexuell – förmågan att attraheras personer av oavsett kön
- Transperson – bryter mot normer kring könsidentitet och/eller könsuttryck
- Queer – bryta (och vara kritisk) mot heteronormen.

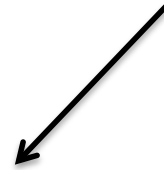
Vad är sexuell läggning?

- Känslor – Vem jag blir kär i och/eller tänder på.
- Praktik – Vem jag har en romantisk relation och/eller sex med.
- Identitet – Vad jag identifierar mig som.

Vad är kön?

- **Kroppen** – inre och yttre könsorgan, hormoner, kromosomer etc (Normens/samhällets fokus)
- **Juridiskt kön** - personnummer, folkbokföring
- **Könsuttryck** - kläder, smink, frisyr, kroppsspråk, beteende, namn, pronomen mm.
- **Könsidentitet** - den egna känslan av vem jag är (RFSLs fokus)

Cisperson

MAN

KVINNA

Biologiskt kön
Juridiskt kön
Könsuttryck
Könsidentitet

CISPERSON

CISPERSON

Transpersoner

- Ett paraplybegrepp
- Bryter mot cisnormen
- Handlar INTE om sexualitet

Transpersoner

3 huvudsakliga sätt att vara trans:

- Man eller kvinna (transsexuell).
- Icke-binär: t ex intergender, genderqueer, genderfluid.
- Normbrytande könsuttryck: t ex transvestit, crossdresser

Queer

”Queer är att vilja vara fri från samhällets idéer om kön och sexualitet

Queer är ett sätt att tänka

Men queer kan också vara ett sätt att leva

De som är queer tycker att det finns så många sätt att vara sexuell att orden hetero-, homo- och bisexuell inte räcker

Att det finns så många kön att orden tjej och kille inte räcker”

Ur *Lätta sexboken* av Inti Chavez Perez

Heteronormen i korthet

- Antagandet om att alla är cispersoner
- Antagandet om att alla är heterosexuella

Minoritetsstress

- Stressorer som individer från stigmatiserade/ minoritetsgrupper utsätts för och som bidrar till ohälsa
- Utsatthet (osynliggörande, ifrågasättande, diskriminering, våld)
- Riskmedvetenhet och konsekvenstänkande
- Internalisering av negativ självbild

Meyer, 2003; Mays & Cochran, 2001

Olika former av ifrågasättande

Cis- & heteronormativitet Lagstiftning

Bi-, homo- & transfobi

Ideologi &
hat

”Har du en pojkvän/
flickvän?”

”Ni får inte
gifta er”

”Äckligt”

”Cancersvulst på
samhällskroppen”

”Är du en kille eller
tjej?”

”Du måste
sterilisera
dig”

”Det är inte
normalt”

”Jag ska döda dig
din jävla..”

Heteronormativitet och hälsa

- Ett bra allmänt hälsotillstånd är vanligare bland heterosexuella personer än bland homo- och bisexuella
- En betydligt större andel av homo- och bisexuella personer har nedsatt psykiskt välbefinnande jämfört med heterosexuella
- Mer än fördubblad risk för depression och ångestsjukdom jämfört med heterosexuella
- Fyra gånger vanligare med självmordstankar jämfört med heterosexuella
- Särskilt utsatta grupper: unga personer och bisexuella kvinnor

Nationella folkhälsoenkäten **Hälsa på lika villkor** resultat för perioden 2005-2012

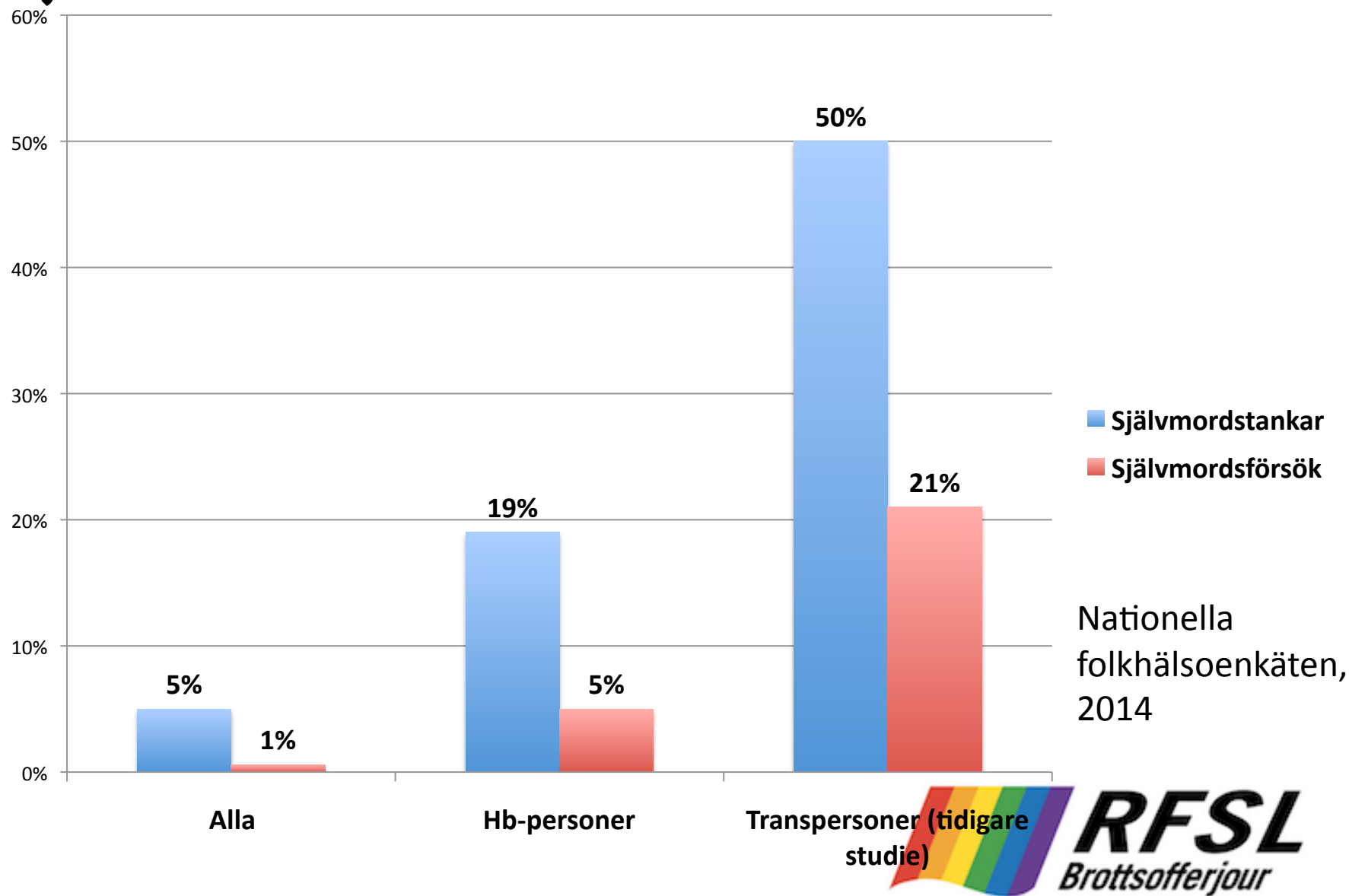
Hälsa transpersoner

- Hälften uppger ett bra hälsotillstånd.
- Många uppger psykisk ohälsa
- Största problemet är livsvillkor

Hälsan och hälsans bestämningfaktorer för transpersoner, En rapport om hälsoläget bland transpersoner i Sverige, Folkhälsomyndigheten, 2015

Själv mord

- Heteronormativitet, kränkningar, diskriminering och våld leder till minoritetsstress och ohälsa
- Hbtq personer behöver förhålla sig till & hantera (risk för) heteronormativitet, diskriminering och våld
- Dåligt bemötande kan leda till felbehandling, missgynnande, och att hbtq-personer i lägre grad söker hjälp/får stöd
- Små förändringar i bemötande kan få stor betydelse

Bemötande

Tänk på en situation när du själv upplevde ett bra bemötande

Vad var det i bemötandet som fick dig att känna så?

Generellt om bemötande

Bra bemötande kännetecknas bland annat av professionalism, tillgänglighet, respekt, lyhördhet och empati

Hbtq-specifikt om bemötande

Som ovan, samt att:

- Inte bli utsatt för hat, hot eller kränkningar
- Inte missgynnas / bli diskriminerad
- Inte bli hetero eller cisnormativt bemött

Vad är hatbrott?

**Att bli fördömd, hatad eller avskydd
för att jag är den jag är**

Konsekvenser av hatbrott

- Akut chock och misstro
- Personlig kris
- Isolering
- Rädsla, otrygghet - även för anhöriga och hela gruppen -
Budskapsbrott
- Skam - t.ex. internaliserad homo- bi- transfobi

Konsekvenser av hatbrott

- Ifrågasättande av sin identitet
- Strategier för att hantera risk: -anpassar sitt utseende, anpassar sitt språk, undviker olika platser vid olika tidpunkter
- Normalisering av våldet
- Tappar förtroende för samhället
- Hopplöshet

Konsekvenser av hatbrott

- Extrem rädsla för vissa grupper
- Känsla av gemenskap och identifiering med den egna gruppen
- Upptäckt av/ögonöppnare för gruppens utsatthet, ilska
- Hantera omgivningens reaktioner

Hatbrott

- Våldet baseras på en heteronormativ ordning
- Våldet är normbestämmande och är till för att statuera exempel. Avsikt att skrämma
- Konsekvenser inte bara för individen utan hela gruppen – budskapsbrott
- ”Provokation” som motiv
- Risken för upprepad utsatthet av känd/a gärningspersoner
- Våldet kan vara kollektivt sanktionerat – (jmf hedersrelaterat)

Varför anmäls inte hatbrott?

Personen kanske ...

- inte definierar det som hänt som som hatbrott eller som brottsligt
- har en rädsla för att bli kränkt i mötet med myndigheter (sk sekundär viktimisering)
- känner skam och vill inte prata om det
- har en rädsla för eventuella repressalier från gärningspersonen
- tror inte att det leder till något resultat
- inte är öppen med sin sexuella läggning eller könsidentitet

”Hon frågade mig också om jag hade pojkvän, hon satt bara och var trevlig, men jag kom på mig själv med att jag säger bara nej och utvecklar inte. Jag vet inte, men det är nog lite ett allmäntillstånd att det inte alltid känns helt trevligt att outa sig själv. Det är väl det här att man alltid behöver outa sig, det går inte att bara vara utan att i varje nytt möte så ska man alltid komma ut. Man vet aldrig hur folk reagerar på det.”

Lesbisk kvinna 24 år

POSITIVA MÖTEN OCH UPPLEVELSER

”Och så var det fint
när vi kom dit för de
hade en liten
regnbågsflagga”

”Det kändes som
om hon var mån
om att inkludera
min partner”

”Hon sa 'jag har
ingen kunskap
men det ska inte
gå ut över dig. Det
jag inte vet tar jag
reda på”

Bemötande

- Utgå inte från att personen framför dig är heterosexuell eller cisperson
- Använd ett könsneutralt språk
- Respektera personens könsidentitet och pronomen
- Man behöver inte förstå för att kunna visa respekt
- Ta ansvar för dina egna kunskapsluckor
- Reparera om du råkar vara heteronormativ
- ”Outa” inte utan medgivande
- Gör inte hbtq till ett problem

Maria Tillquist

kina.sjostrom@rfsl.se

RFSL:s Brottsofferjour

Telefon: 020 – 34 13 16

boj@rfsl.se

www.rfsl.se/brottsoffer

